

Till riksdagens grundlagsutskott,

REGERINGENS PROPOSITION TILL RIKSDAGEN MED FÖRSLAG OM ÄNDRINGAR AV LAGSTIFTNINGEN OM SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDEN OCH RÄDDNINGSVÄSENDET SAMT VISSA ANDRA LAGAR MED ANLEDNING AV LAGSTIFTNINGEN OM INRÄTTANDE AV VÄLFÄRDSOMRÅDEN OCH OM EN REFORM AV ORDNANDET AV SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDEN OCH RÄDDNINGSVÄSENDET (RP 56/2021 RD)

På begäran av grundlagsutskottet lägger justitieministeriet respektfullt fram följande aspekter som ett expertutlåtande om anknytningen till Åland i regeringens proposition enligt rubriken.

1 Sammanfattande iakttagelser

I regeringens proposition (*sote100-proposition*) föreslås tillägg av bestämmelser till vissa lagar eller enskilda paragrafer i dessa, vilka hör till rikets lagstiftningsbehörighet, gällande tillämpningen av dem på Åland (t.ex. "Vad som föreskrivs om välfärdsområden i denna lag, tillämpas i fråga om landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland."). Syftet med bestämmelserna är enligt regeringens proposition att bibehålla nuläget.

I sitt uttalande den 25.2.2021 (Nr 18/21)¹ har Ålandsdelegationen som utgångspunkt förespråkat för social- och hälsovårdsministeriet en tolkning av självstyrelselagen för Åland (1144/1991), *självstyrelselagen*, där kommunerna i landskapet kan föreskrivas sina nuvarande uppgifter genom lag när motsvarande uppgifter överförs från kommunerna till välfärdsområdena. Delegationens ställningstaganden som grundas på självstyrelselagen framgår av förslaget.

I regeringens proposition föreslås att vissa uppgifter inom kommunernas socialvård, hälso- och sjukvård samt räddningsväsende överförs till välfärdsområdena, för vilka motsvarande enheter för lokala myndigheter inte finns på Åland. På grund av etableringen av välfärdsområden föreslås i propositionen inte att Ålands kommuner ska föreskrivas några nya uppgifter. I lagförslagen föreslås främst vad gäller Åland att de nuvarande uppgifterna i landskapets kommuner som hör till rikets behörighet, särskilt socialvården, ska omformuleras.

I samband med riksdagens behandling av regeringens proposition gällande reformen av social- och hälsovården (RP 241/2020 rd, *sote-proposition*) yttrade sig grundlagsutskottet bland annat om ett motsvarande förslag till bestämmelse att stiftas i strafflagen som gäller kommunerna på Åland (31:a lagförslaget, s. 1448). Även där var det på grund av att välfärdsområden inrättas fråga om en omformulering av en uppgift som hör till kommunerna

1

https://www.ambetsverket.ax/sites/www.ambetsverket.ax/files/ad_arenden/d_10_21_05_1_18.21_kommunernas_uppgifter.pdf

på Åland. I sitt expertutlåtande 17.3.2021 till grundlagsutskottet om sote-propositionens verkningar för Åland hänvisade justitieministeriet till beredningen av sote100-propositionen som då var anhängig och yttrandet av Ålandsdelegationen i den. Med anledning av delegationens utlåtande ansåg justitieministeriet i sitt yttrande till utskottet om sote-propositionen att självstyrelselagen inte utgör några hinder för den föreslagna bestämmelsen i strafflagen. Dessutom bedömde justitieministeriet bevarandet av den nuvarande situationen på Åland i förhållande till 6 § om jämlikhet i grundlagen. Mot bakgrund av grundlagsutskottets utlåtandep Praxis om jämlikhet fanns det enligt justitieministeriets uppfattning inte heller några hinder för ändringsförslaget av strafflagen. I sitt yttrande till social- och hälsovårdsutskottet ansåg grundlagsutskottet att ifrågavarande förslag till bestämmelse kunde antas med ovanstående omformulering i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 17/2021 rd – RP 241/2020 rd, s. 46 (196.)).

Mot bakgrund av ovanstående har justitieministeriet inga invändningar mot förhållandet till grundlagen i förslagen till bestämmelser enligt propositionen vilka bedöms i avsnittet om lagstiftningsordning och vilka omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet. Justitieministeriet instämmer i argumentationen och i slutsatsen därav att det är förenligt med jämlikhet såsom den föreskrivs i 6 § i grundlagen att bevara de föreslagna uppgifterna på kommunerna på Åland.

Justitieministeriet konstaterar att både kommuner och välfärdsområden är offentligrättsliga enheter som hör till det lokala självstyret, de lokala myndigheterna. I sitt utlåtande om sote-propositionen tog grundlagsutskottet också ställning till hur fritt uppgifter kan överföras från kommuner till välfärdsområden. (jfr. RP 241/2020 rd t.ex. s. 28 och GrUU 17/2021 rd, punkt 14–21, s. 6 och 38–46, s. 11). I propositionen som nu bedöms handlar det för kommunerna på Åland, på grund av landskapets särskilda förhållanden, om att bevara den nuvarande situationen när motsvarande uppgifter överförs från rikets kommuner till de nya välfärdsområdena. Bevarandet av den nuvarande situationen gör med tanke på Ålands kommuner och deras invånare inte intrång på det kommunala självstyret enligt 121 §1–3 mom. i grundlagen eller på kontinuiteten i förverkligandet av enskilda personers grundläggande rättigheter. Överföringen av lagstadgade uppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet från kommunerna skulle få större inverkan än detta förslag. Särskilt när man beaktar att den nuvarande självstyrelselagen inte känner till andra enheter som hör till det lokala självstyret på Åland än kommunerna, vilka skulle kunna föreskrivas nuvarande uppgifter för lokala myndigheter och vilka hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Statens ämbetsverk på Åland är till exempel en myndighet inom statsförvaltningen, ett regionförvaltningsverk, som föreskrivs i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) 16 §, vad beträffar rikets lagstiftningsbehörighet. Statens ämbetsverk är en riksmyndighet som avses i 30 § i självstyrelselagen. Statens ämbetsverk på Åland har vissa tillsynsuppgifter vad gäller rikets behörighet i förhållande till de lokala myndigheterna, Ålands kommuner. Med anledning av dessa faktorer är det inte ändamålsenligt att i stor utsträckning föreskriva Statens ämbetsverk de uppgifter som föreslås bevarade hos kommunerna. Det statliga ämbetsverkets tillsynsuppgifter inom hälso- och sjukvård har genom en överenskommelseförordning överförts till Ålands landskapsregering (republikens presidents förordning om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland (1179/2009)).

Justitieministeriets sammanfattande uppfattning om lagförslagen som ingår i regeringens proposition är att de delar som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet kan behandlas i

vanlig lagstiftningsordning. Vissa av formuleringarna nedan av bestämmelserna som rör Åland i lagförslagen måste dock först strykas från lagförslagen då de är frågor som omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet (se punkt 4.1 i utlåtandet).

I justitieministeriets sakkunnigutlåtande daterat den 13 september 2021 till förvaltningsutskottet har det gjorts en omfattande bedömning av de lagförslag som ingår i propositionen, bl.a. de bestämmelser om ändringssökande som föreslås. Som allmän anmärkning hänvisas till detta tidigare utlåtande.

2 Ålands särskilda ställning

Åland har en särskild ställning som grundar sig på internationell sedvanerätt och konstitutionen. Ålands självstyre och lagstiftningsordningen för självstyrelselagen föreskrivs genom hänvisningsbestämmelserna i 75 § 1 mom. och 120 § i grundlagen samt i självstyrelselagen. Självstyrelselagen är på grund av lagstiftningsordningen i lagens 69 § en lag på grundlagsnivå som kan ändras, upphävas eller göras avvikelser från endast genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget.

3. Fråga som väcks av lagförslagen om fördelningen av behörigheter mellan landskapet och riket

Enligt 18, 27 och 29 § i självstyrelselagen är lagstiftningsbehörigheten uppdelad mellan landskapet och riket. Behörighetsfördelningen i förvaltningsfrågor motsvarar fördelningen av lagstiftningsbehörighet, med undantag och tillägg som anges i 23 och 30 §. De senare paragraferna föreskriver om förhållandet mellan landskapsförvaltningen och statsförvaltningen ur behörighetsfördelningens synvinkel.

Justitieministeriet anser att bestämmelser som gäller kommunerna på Åland eller motsvarande kan läggas till rikets lag enligt regeringens proposition, förutsatt att riket har lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen i varje fråga som ska föreskrivas enligt förslaget.

Social- och hälsovårdsreformen (lagarna 611–615/2021-RP 241/2020 rd) gäller inte direkt landskapet Åland och är som sådan inte avsedd att träda i kraft på Åland. Detta beror på att frågor som rör hälso- och sjukvård, socialvård och räddningsväsendet, med vissa undantag omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen 18 § 6, 12 och 13 mom.

Enligt 18 § 1 och 4 mom. i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet även i frågor som bland annat rör landskapsregeringen och dess underordnade myndigheter och ämbetsverk samt kommunernas förvaltning. Nämnda behörighetsområden är uttömmande (om kommunernas förvaltning RP 73/1990 rd, s. 16 och 66). Detta innebär att ansvaret för att ordna och organisera hälso- och sjukvård, socialvård och räddningsväsende på Åland stiftas genom landskapslag.

I den rådande situationen tar kommunerna i landskapet Åland (16) och samkommunen för kommunernas socialservice (Kommunernas socialtjänst KST) hand om uppgifter som hör till socialvården. Kommunerna ansvarar också för brand- och räddningsväsendet. Ansvaret för att ordna hälso- och sjukvård överfördes från kommunerna till landskapet genom en

landskapslag som trädde i kraft 1.1.1994. Myndigheten Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) ansvarar för hälso- och sjukvården i landskapet Åland.

Den nuvarande självstyrelselagen innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om uppgifter för kommunerna på Åland. Enligt en mångårig tolkningspraxis av självstyrelselagen har dessa kommuner i årtionden härlett sina uppgifter enligt både landskapslagstiftningen och sådan rikets lagstiftning som gäller på Åland. Ålands kommuner har utfört uppgifter som tilldelats kommunerna enligt rikets lagstiftning och nuförtiden särskilt uppgifter inom socialvården, inom ramen för de organisationsstrukturer som föreskrivs i landskapslag i fråga om kommunernas förvaltning. Före hälso- och sjukvårdsreformen för landskapet som trädde i kraft 1.1.1994, utförde kommunerna på Åland även uppgifter som omfattades av rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt regeringens proposition omfattas de föreslagna lagarna av rikets lagstiftningsbehörighet i den mån de innehåller förslag till bestämmelser som gäller Åland. Lagförslagen i fråga är således avsedda att träda i kraft även på Åland. En allmän regel är alltså att om frågan som lagstiftningen gäller omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet, kan särskilda bestämmelser som gäller Åland vid behov införlivas i rikets lagstiftning.

Justitieministeriet konstaterar att frågor i regeringens proposition som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet avser ur lagförslagets synpunkt 27 § 4, 6, 7, 24, 29, 30 punkten i självstyrelselagen. Dessa undantag från landskapets lagstiftningsbehörighet inom socialvård, hälso- och sjukvård samt brand- och räddningsväsende gäller åtminstone yttre förhållanden, med vissa undantag, efternamn och förnamn, förmyndarskap, barnets rättsliga status, adoption, administrativa ingrepp i den personliga friheten samt bland annat olika medicinska åtgärder.

Vissa lagförslag gäller dessutom frågor som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med självstyrelselagen 29 § 3 punkt. Behörighetsområdet i fråga gäller arbetspensionsskyddet för personer som är anställda i kommunerna och förtroendevalda i kommunförvaltningen samt andra personers arbetspensionsskydd, med undantag enligt 18 § punkt 2 a samt annan socialförsäkring.

Förslaget innehåller också ett lagförslag om ändring av beredskapslagens (1552/2011) 88 §. Enligt självstyrelselagen 27 § 34 punkt har riket lagstiftningsbehörighet i frågor som bland annat rör beredskap inför undantagsförhållanden. Även befolkningsskyddet är enligt självstyrelselagen 27 § punkt 28 en fråga som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt justitieministeriets uppfattning kan det faktum att rikets lagstiftningsbehörighet täcker undantagsförhållanden som helhet och inte endast beredskapen för dessa, härledas till nuvarande självstyrelselags 27 § 34 och 42 punkten. Med stöd av den sistnämnda punkten omfattar rikets lagstiftningsbehörighet även andra frågor som anses omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet enligt grunderna i självstyrelselagens 27 § (RP 73/1990 rd, s. 73). Det finns också en etablerad uppfattning i grundlagsutskottets praxis för betänkanden och utlåtanden att undantagsförhållanden enligt självstyrelselagen omfattas av rikets behörighet (GrUU 6/2009 rd, s. 15, GrUB 1/2021 rd, s. 4).

Högsta domstolens utlåtande till justitieministeriet 1.6.2021 i samband med lagstiftningskontrollen av landskapslagen om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård (KKO-HD/97/2021) illustrerar behörighetsfördelningen mellan lagtinget och riksdagen i undantagsförhållanden. Genom landskapslagen (ÅFS 2021: 114) lades till landskapslagen om hälso- och sjukvård (ÅFS 2021: 40) en ny 22 § som föreskriver en

vårdgaranti i exceptionella förhållanden. Högsta domstolen konstaterade att rikets lagstiftning som föreskriver befolkningsskydd och beredskap inför undantagsförhållanden, gäller med stöd av självstyrelselagen 27 § punkt 28 och 34, även på Åland och den tillämpas i landskapet även på frågor som under normala förhållanden omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet, såsom hälso- och sjukvård. Behörigheter som exempelvis hör till myndigheterna enligt beredskapslagstiftningen kan därmed också införas på Åland, trots att de gäller hälso- och sjukvård (GrUU 6/2009 rd). Landskapet har lagstiftningsbehörighet inom hälso- och sjukvården och därmed även i olika tidsfrister i vården i allmänhet. Riket har lagstiftningsbehörighet för beredskap inför undantagsförhållanden, och riket har antagit lagstiftning för att skydda befolkningen bland annat i undantagsförhållanden. Undantagsbestämmelsen gäller även för landskapet och den kan tillämpas på Åland. Undantagslagen liknar landskapslagen i fråga. Högsta domstolen ansåg att lagtinget har kunnat anta landskapslagen inom ramen för landskapets lagstiftningsbehörighet om hälso- och sjukvård, trots lagstiftningsbehörigheten som gäller rikets befolkningsskydd och beredskap inför undantagsförhållanden. För tydlighetens skull konstaterade dock Högsta domstolen att om riket skulle utöva rikets behörighet med stöd av självstyrelselagen 27 § punkt 34 och beredskapslagen 88 § för att trygga hälso- och sjukvården i undantagsförhållanden, och sådana förordningar som också skulle omfatta Åland, skulle de tillämpas utan hinder av gällande landskapslag eller den landskapsförordning som antagits med stöd av den (GrUB 1/2021).

4. Kommentarer till följd av vissa lagstiftningsförslag

4.1 Lagrum som ska strykas från vissa lagförslag

I lagförslag 5. Lag om ändring av lagen om moderskapsunderstöd, 11. Lag om ändring av lagen om underhållsstöd och 18. Lag om ändring av barnbidragslagen måste de lagrum strykas som föreslås för tillämpningen av lagarna i kommunerna i landskapet Åland.

I samband med lagstiftningskontrollen av landskapslagar har från 18 § 13 punkten i självstyrelselagen härletts att moderskapsunderstöd, underhållsstöd och barnbidrag är behörighetsområden som omfattas av socialvården. Dessa frågor som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet föreskrivs i landskapslag i enlighet med 75 § 2 mom. i grundlagen och 17 § i självstyrelselagen. I landskapet gäller landskapslagar om moderskapsunderstöd, underhållsstöd och barnbidrag (landskapslagen (ÅFS 1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd, landskapslagen (ÅFS 2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd ja landskapslagen (ÅFS 1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen).

Enligt justitieministeriet är strykandet av lagrummen med beaktande av lagstiftningsordningen i självstyrelselagen som föreskrivs i hänvisningsbestämmelsen i 75 § 1 mom. i grundlagen och självstyrelselagen 69 §, en förutsättning för att lagförslagen som avses i denna punkt kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

4.2. Föreslagna lagrum om administrativa ingrepp i den personliga friheten

I lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda föreslås en ny 1 b § (Lagförslag 68.) samt i barnskyddslagen kap. 16 föreslås en ny 93 a § (Lagförslag 69.). Enligt förslaget föreskrivs i båda paragraferna om tillämpning av lagarna på kommunerna på Åland i den

mån dessa lagar reglerar administrativa ingrepp i den personliga friheten i den mening som avses i 27 § 34 punkten i självstyrelselagen. Dessutom föreslås att barnskyddslagen 93 a § 2 mom. ska föreskriva om att vissa bestämmelser ska tillämpas på kommunala tjänstemän i landskapet när de handlägger sådana frågor. Lagrummen som föreslås omfattas av rikets behörighet.

Teknisk anmärkning: i 93 a § 1 mom. punkt 2 som föreslås ska stiftas i barnskyddslagen saknas ordet "ställning" enligt följande: "2) barnets rättsliga ställning som avses i punkt 7" samt ordet "frihet" i punkt 3 enligt följande: "3) administrativt ingrepp i den personliga friheten i den mening som avses i punkt 24."

Barnskydd och specialomsorger om utvecklingsstörda är i andra avseenden än för administrativa ingrepp i den personliga friheten, frågor som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och som i samband med lagstiftningskontrollen av landskapslagar härletts från området socialvård, som hör till landskapets behörighet. Barnskydd och specialomsorger om utvecklingsstörda regleras genom landskapslag (ÅFS 2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen och landskapslagen (ÅFS 1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. På Åland ansvarar kommunerna i landskapet eller en samkommun som bildats av dessa för fältarbetet inom barnskydd och specialomsorger om utvecklingsstörda. Slutet av nya § 93 a 2 mom. som föreslås i barnskyddslagen i enlighet med behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket bör preciseras, till exempel "... från ett organ med flera medlemmar, till ett motsvarande *kommunalt* organ i landskapet Åland."

Justitieministeriet har för närvarande ett anhängigt projekt för att ändra 30 § i självstyrelselagen för Åland (<https://hankeikkuna.vnv.fi/app#/lainsaadanto/81145/hetiedot> (OM001:00/2022) (VN/455/2022). I samband med beredningen av regeringens proposition som nu bedöms stod det klart att det är nödvändigt att stifta en rättslig grund i självstyrelselagen för den myndighet som ansvarar för hälso- och sjukvård i landskapet Åland. Denna skulle gälla uppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § i självstyrelselagen och som tilldelats lokala hälsovårdsmyndigheter enligt rikets lagstiftning. Dessutom måste 30 § 9 punkt i nuvarande självstyrelselagen ändras tekniskt på grund av avsikten i den proposition som nu bedöms, att under pågående år föreslå att kommunernas uppgifter enligt lagen om smittsamma sjukdomar också ska överföras till välfärdsområdena som en del av social- och hälsovårdsreformen. Totalreformen av Ålands självstyrelselag är anhängig, men den är avsedd att träda i kraft 1.1.2024.

4.3 Verknningar på lagförslag 79 och 80 genom ändring av faderskapslagen och moderskapslagen av regeringens proposition om stiftande av en föräldraskapslag

I regeringens proposition till riksdagen om föräldraskapslagen och relaterade lagar (RP 132/2021 rd) föreslås att faderskaps- och moderskapslagen ska slås samman till en föräldraskapslag. Faderskapslagen (11/2015) och moderskapslagen (253/2018) föreslås helt upphävida. Lagförslagen föreslås träda i kraft samtidigt som social- och hälsovårdsreformen, det vill säga 1.1.2023. Behandlingen i riksdagen av propositionen om föräldraskapslagen har lagts på is i väntan på grundlagsutskottets utlåtande om SOTE100-propositionen.

I förslaget om föräldraskapslagen beaktas behovet av ändringar som krävs enligt social- och hälsovårdsreformen (Föräldraskapslagen 8, 19, 22 och 66 §). Bestämmelserna i den föreslagna föräldraskapslagen ersätter till fullo de föreslagna ändringarna av faderskaps- och moderskapslagarna i SOTE100-projektet. Om riksdagen sålunda godkänner förslaget om en

föräldraskapslag i enlighet med regeringens proposition innan SOTE100-propositionen antas, kan därför lagförslagen 79 (lag om ändring av faderskapslagen) och 80 (lag om ändring av moderskapslagen) i sin helhet strykas från SOTE100-propositionen. Detta trots att det tekniska genomförandet av propositionen om föräldraskapslagen skiljer sig något från den lagstiftning som föreslås i SOTE100-projektet. Bestämmelsen som i huvudsak gäller Åland (8 § 4 mom. i den föreslagna föräldraskapslagen) motsvarar i förslaget till föräldraskapslag mer den formulering som grundlagsutskottet föreslår i sitt utlåtande (GrUU 17/2021 rd, punkt 196) än 59 a § i faderskapslagen och 51 a § i moderskapslagen vilka ingår i SOTE100-propositionen. I förslaget om föräldraskapslagen 8 § 4 mom. används uttrycket 'på Åland' medan faderskapslagen 59 a § och moderskapslagen 51 a § använder uttrycket "i landskapet Åland".

Det faktum att den föreslagna 19 § 5 mom. i föräldraskapslagen skiljer sig från 16 § 5 mom. i faderskapslagen och 14 § 5 mom. i moderskapslagen i SOTE-propositionen har samband med en materiell ändring av dokumenttrafiken mellan myndigheter som föreslås i förslaget till föräldraskapslag. Den lagstiftningsmässiga skillnaden är därför avsiktlig.

4.4 Lag om ändring av beredskapslagen (Lagförslag 90.)

Beredskapslagen som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet gäller i undantagsförhållanden även i hälso- och sjukvård som ordnas på Åland. Småbarnspedagogik omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet och härrör från självstyrelselagens 18 § 13 punkt som gäller socialvård. På Åland ansvarar kommunerna i landskapet för småbarnspedagogik i den mening som avses i lagförslaget 88 § 2 mom. I paragrafen i fråga hänvisas redan uttryckligen till kommunerna. Landskapet Åland, inte kommunerna, ansvarar för hälso- och sjukvården efter landskapsreformen som trädde i kraft 1.1.1994. Därför kunde den föreslagna 88 § 3 mom. utgå som överflödig.

4.5 Ersättningsbestämmelser i vissa lagförslag

Vissa lagförslag innehåller formuleringar om tillämpningen av olika ersättningsbestämmelser även i fortsättningen på Ålands kommuner. Landskapets kommuner måste i den mån de omfattas av rikets behörighet i princip ersättas på samma grunder som kommunerna i riket. I uttalandet ovan av Ålandsdelegationen har man konstaterat att de kostnader som faller inom rikets behörighet ingår i den nuvarande avräkningsgrunden. Den gällande självstyrelselagen trädde i kraft 1.1.1993.² Sedan dess kan kommunernas uppgifter som omfattas av rikets behörighet ha ändrats eller ökat. Därför måste gällande ersättningar som särskilt har föreskrivits för kommunerna efter detta också inom rikets behörighet enligt vad justitieministeriet kan förstå, betalas till kommunerna i landskapet, i den mån de inte omfattas av avräkningsgrunden som föreskrivs i självstyrelselagens 7 kapitlet.

Avräkningsgrunden och den nuvarande skatteutjämningen finansierar utgifter som hör till självstyret. När kommunerna på Åland efter att den nuvarande självstyrelselagen har trätt i kraft har fått nya uppgifter som omfattas av rikets behörighet och som dessa kommuner alltså inte hade före 1.1.1993, har ersättning till kommunerna i landskapet uttryckligen föreskrivits i vissa situationer.³ När det gäller de ersättningsbestämmelser som nu föreslås

² Den reglering som gäller landskapet Ålands ekonomi har förnyats genom lagarna 98/2020 och 911/2020 som trädde i kraft 1.1.2021.

³ Ett motsvarande ersättningssystem har tillämpats under EU-medlemskapet när man reglerat uppgifter i EU:s gemensamma jordbrukspolitik för kommunerna. På Åland omfattas dessa jordbruksfrågor av rikets behörighet med

måste det dock kontrolleras att uppgiften som ska ersättas är en fråga som kommunerna i landskapet ansvarar för. Sedan landskapsreformen trädde i kraft år 1994 har hälso- och sjukvårdsmyndigheten i landskapet också i praktiken tagit hand om de frågor som stiftas i rikets lagstiftning för kommunerna. I den sistnämnda situationen bör bestämmelserna formuleras om så att landskapet Åland/hälso- och sjukvårdsmyndigheten är mottagare av ersättningen.

stöd av självstyrelselagens 27 § (se ersättning för de uppgifter som myndigheterna utför med stöd av 52 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd (192/2013), i enlighet med antalet stödansökningar som betalas ut till kommuner i landskapet Åland).